

Nelegālas atkritumu izgāztuves – arvien asāka problēma

Atkritumu kaudze Preiļu novada Pelēču pagastā

Foto no VMD arhīva

Lidija Kirillova

Svētuku laiks, iespējams, nav pareizais brīdis, lai runātu par negācijām. Taču dzīve ir dzīve, un problēmu, par kuru tiks runāts šajā rakstā, negribas atstāt uz vēlāku. Šoreiz par nelegālajām atkritumu izgāztuvēm mežos, upju krastos, nomaļās vietās. Neskatoties uz Valsts vides dienesta (VVD) darbinieku pūlēm, daļas sabiedrības ieinteresētību, gadījumu, kad tiek atklātas nelegālas izgāztuves, pēdējo gadu laikā kļūst vairāk. Bēdīgākais ir tas, ka dabas piesārņošana notiek lielos apmēros, izgāžot vidē būvniecības un bīstamos atkritumus, nolietotas transportlīdzekļu riepas, autoservisu darbības atkritumus un tā tālāk.

Skaidrot situāciju pamudināja Preiļu novada Pelēču pagastā kāda izstrādāta grants karjera teritorijā uzzieta kaudze ar atkritumiem. Jau pirmajā acu uzmetienā kļūst skaidrs, ka iespējama vaininieks meklējams automašīnu remontētāju vidū. Kaudzē manāmas vieglo automašīnu riepas, metāla korpusu daļas, logu stikli, iztukšoti automašīnu šķidrumu plastmasas trauki un tā tālāk. Par atradumu tika informēts Valsts vides dienests, kas rīkojās savas kompetences ietvaros.

Visvairāk problēmu ar nelikumīgu būvniecības atkritumu apsaimniekošanu

Kā informē Valsts vides dienesta Sabiedrisko attiecību vadītāja Aija Jalinska, dienests arvien biežāk konstatē pārkāpumus būvniecības atkritumu apsaimniekošanā – būvniecības atkritumu neatbilstošu un nelikumīgu uzglabāšanu. Apglabāšanu veic gan juridiskas personas, gan pašvaldības, gan arī privātpersonas. Nesenākie atkritumu apglabāšanas gadījumi konstatēti, pateicoties iedzīvotāju iesaistei – saņemtajiem ziņojumiem mobilajā lietotnē «Vides SOS», tomēr pārkāpumu skaita pieaugums liecina, ka daļai sabiedrības trūkst izpratnes par būvniecības atkritumu atbilstošu apsaimniekošanu.

Vides dienests kārtējo reizi atgādina, ka neatbilstoša atkritumu apsaimniekošana negatīvi ietekmē vidi, rada apdraudējumu ūdeņiem, gaisam, augsnei, augiem un dzīvniekiem – atkritumu apsaimniekošanas rezultātā piesārņot un piegružot vidi nav atļauts.

2024. gada vienpadsmit mēnešos VVD jau bija reģistrēti 193 ziņojumi par neatbilstošu atkritumu apsaimniekošanu, tajā skaitā to norakšanas gadījumiem. Salīdzinot ar 2023. gadu, saņemto ziņojumu daudzums atkritumu apsaimniekošanas jomā pieaudzis par aptuveni deviņiem procentiem.

Arī mobilajā lietotnē «Vides SOS» aizvadītā gada laikā ir pieaudzis sūdzību skaits saistībā ar neatbilstošu būvniecības atkritumu apsaimniekošanu (atkritumi tiek uzglabāti tam neparedzētā veidā, izmesti mežā, kā arī veikta to norakšana). 2023. gadā lietotnē «Vides SOS» kopumā tika saņemti 4030 ziņojumi, no kuriem 6 % jeb 248 ziņojumi bija par būvniecības atkritumiem, savukārt 2024. gadā saņemti jau 4075 ziņojumi, no kuriem 9,6 % jeb 392 ziņojumi bija par būvniecības atkritumiem, iezīmējot visai negatīvu tendenci.

Atgādinām, ka būvniecības atkritumi ir atkritumi, kas rodas būvdarbos un būvju nojaukšanas procesā. Tos nodod apsaimniekotājam, kurš ir saņēmis atbilstošu atkritumu apsaimniekošanas vai piesārņojošas darbības atļauju. Informācija par komersantiem, kuri ir VVD saņēmuši attiecīgās atļaujas atrodama: [VVD Atļauju un licenču meklētājs](#).

Patvaļīga būvniecības atkritumu uzglabāšana un apglabāšana vai pārvadāšana bez atbilstošas atļaujas ir administratīvi sodāms pārkāpums. Par atkritumu apsaimniekošanas noteikumu pārkāpšanu var piemērot naudas sodu atkritumu radītājam vai valdītājam – fiziskajai personai līdz 1000 eiro, bet juridiskajai personai līdz 2800 eiro.

Visvairāk piegružoti ir Daugavpils piepilsētas meži

Foto no VMD arhīva

Foto no VMD arhīva

Izgāzti atkritumi Daugavpils piepilsētas mežā, arī mucas savāktas pie Daugavpils

Foto no VMD arhīva

Auto ar piekabi pieķerts pie Līvāniem Steķu silā

Vairāk nelegālo atkritumu kaudžu rodas pie lielām pilsētām, skaidro akciju sabiedrības «Latvijas valsts meži» Mežkopības vadītājs Aldonis Utināns. Parasti tie ir nešķīroti sadzīves atkritumi, kurus negodprātīgi iedzīvotāji (parasti privātmāju īpašnieki) vienkārši izmet mežu ceļmalās. Tikai pieliekot pavisam nedaudz apzinīgu pūļu un sašķīrojot atkritumus, lielāko daļu no tiem būtu iespējams nodot pārstrādei bez maksas. Vēl lielas atkritumu kaudzes veido iedzīvotāji, kuri būvē vai remontē savus īpašumus un radušos būvgružus arī izgāž mežā. Zīmīgi, ka būvgružu kaudzēs ievērojams apjoms ir iepakojumam, kuru pieņem otrreizējai pārstrādei bez maksas. No cilvēkiem tiek prasīts pavisam maz – būt nedaudz apzinīgākiem un saprast, kādu ietekmi uz vidi viņi nodara, izgāžot atkritumus mežā.

2024. gadā, lai savāktu nelegāli izgāztos atkritumus, «Latvijas valsts meži» Dienvidlatgales reģionā iztērēja 50 219 eiro. Tās bija 7,42 tonnas bīstamo atkritumu, kas savākti Daugavpils piepilsētas mežos. Arī lielās talkas ietvaros Daugavpils piepilsētas mežos ik gadu tiek savāktas vairāk nekā trīs tonnas dažādu atkritumu.

Mežkopības vadītājs uzsver, ka situācija nedaudz uzlabojas, jo meža speciālisti cieši sadarbojas ar pašvaldības policiju. Ja izdodas identificēt personas, kuras izgāž atkritumus mežā, tās tiek sauktas pie atbildības.

Par piegružoto teritoriju atbild zemes īpašnieki

Kas attiecas uz publikācijas sākumā minēto nelegālo izgāztuvi Preiļu novada Pelēču pagastā, Valsts vides dienesta inspektori rīkojās bez kavēšanās. Redakcijā saņemām Valsts vides dienesta Sabiedrisko attiecību speciālistes Karīnas Dvorjaņinovas atbildi. Lūk, tās saturs:

«Valsts vides dienesta (VVD) Latgales reģionālās vides pārvaldes inspektori apsekoja nekustamā īpašuma zemes vienību. Apsekošanas laikā tika konstatēts vides piegružojums, kas sastāvēja no aptuveni 25 nolietotām riepiņām, automašīnu demontāžas procesā radītiem atkritumiem un sadzīves atkritumiem. Noskaidrots, ka piegružotās teritorijas kopējā platība ir apmēram 28 kvadrātmetri.

Zemes īpašniekam tiks lūgts iesniegt paskaidrojumu par īpašumā konstatēto piegružojumu. Pamatojoties uz saņemto paskaidrojumu, tiks pieņemts lēmums par veicamajiem pasākumiem, lai nodrošinātu piegružojuma savākšanu un nodošanu atkritumu apsaimniekotājam, kuram ir spēkā esoša atļauja atkritumu apsaimniekošanai.»

Sūdzību šogad vairāk

VVD apkopotā statistika liecina, ka saņemto sūdzību skaits par dabā izmestajiem atkritumiem diemžēl nekļūst mazāks. Gluži otrādi, to kļuvis vairāk.

Līdz 2024. gada novembrim saņemtas 33 sūdzības:

- **Būvniecības un bīstamie atkritumi** 14 gadījumos: azbesta un šifera utilizācija, būvgružu apglabāšana, bīstamo materiālu piesārņojums;
- **Piegružojums dabā** 10 gadījumos: upju, ezeru un ceļu piesārņošana ar lietotām riepiņām, būvgružiem un citiem atkritumiem;
- **Nelegāla darbība** konstatēta sešos gadījumos: neatļauti autoservisi, transportlīdzekļu izjaukšana, riepu dedzināšana;
- **Uzglabāšanas un apsaimniekošanas pārkāpumi** bijuši trīs: būvgružu un bīstamo atkritumu neatbilstoša uzglabāšana.

2023. gadā reģistrētas 24 sūdzības:

- **Atkritumu apsaimniekošana un dedzināšana** deviņos gadījumos: atkritumu dedzināšana, nelegālas izgāztuves, atkritumu aprakšana zemē;
- **Nelegāla darbība** – piecas sūdzības: auto kapsētas un nolietoto transportlīdzekļu apstrādes pārkāpumi;
- **Piegružojums dabā** – seši gadījumi: upju un citu dabas objektu piesārņojums ar būvniecības un sadzīves atkritumiem;
- **Bīstamie atkritumi** konstatēti četros gadījumos: azbests un citas toksiskas vielas, to nepareiza izmantošana un uzglabāšana.

2022. gada saņemta 31 sūdzība:

- **Atkritumu apsaimniekošana un dedzināšana** 10 gadījumos: sadzīves un būvniecības atkritumu dedzināšana, neatļauta apsaimniekošana;
- **Nelegāla darbība** fiksēta sešos gadījumos: neregistrēti autoservisi (NTL uzglabāšana un apstrāde) un nelegālas izgāztuves;
- **Būvniecības atkritumi** astoņos gadījumos: būvgružu apglabāšana, piesārņojums ar būvniecības atkritumiem;
- **Citu veidu atkritumi dabā** konstatēti septiņos gadījumos.

Kopumā:

- **2024. gads:** lielākais saņemto sūdzību skaits, īpaši par būvniecības un bīstamajiem atkritumiem (14 gadījumi);
- **2023. un 2022. gads:** stabils, bet mazāks sūdzību apjoms (31 un 24 gadījumi), galvenokārt par atkritumu apsaimniekošanu un dedzināšanu.

VVD izsaka pateicību tiem iedzīvotājiem, kuri aktīvi ziņo par iespējamajiem pārkāpumiem un iesaistās vides noziegumu atklāšanā, zvanot uz "Vides SOS" tālruni +371 26338800 vai izmantojot mobilo aplikāciju "Vides SOS".

«Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem». «Par projekta raksta «Nelegālas atkritumu izgāztuves – arvien asāka problēma» saturu atbild SIA «Vietējā».

MAF
Mediju atbalsta fonds